

Медіаграмотність у школах

Лютий 2024

Sociological Center

SOCIOINFORM

ЗМІСТ

Методологія _____ 3

Резюме _____ 4

Основні результати _____ 10

- **Розділ 1.** Медіаграмотність для вчителів _____ 10
- **Розділ 2.** Медіаграмотність для учнів _____ 16
- **Розділ 3.** Підвищення рівня медіаграмотності _____ 26
- **Розділ 5.** Портрет аудиторії _____ 32

Аудиторія

- Вчителі/ки та адміністрація шкіл по всій Україні.

Метод

- Стандартизоване інтерв'ю методом CATI

Обсяг вибіркової сукупності

- 400 респондентів
- Вибірка випадкова механічна (з кроком)

Помилка репрезентативності

- Для значень близьких до 50% +/- 3,46%

Терміни дослідження

- 3 15 січня - 15 лютого 2024 року

РЕЗЮМЕ

Медіаграмотність для вчителів

- Освітня більшість загальноосвітніх закладів середньої освіти в Україні шкіл (83%) проходили навчання на тему медіаосвіти.
 - Дещо рідше такі знання отримували освітяни з сільських шкіл/ ліцеїв/ гімназій (79%, проти - 86-90% у містах).
- Найчастіше навчання відбувалось у форматі **кількогадинного тренінгу (34%), кількаденного курсу (25%), кількох тренінгів, або одного пролонгованого курсу (23%)**. Рідко йшлося про тижневі (9%) чи двотижневі (4%) курси.
 - Формат навчання різнився в залежності від типу населеного пункту: у менших містах та селах частіше проводились кількогадинні тренінги, у обласних центрах - кількаденні курси.
- Ініціатором проходження тренінгів на тему медіаосвіти для освітян рівною мірою виступали **Департаменти/ управління/ відділи освіти (33%) та адміністрації закладів освіти (32%)**. Суттєво рідше навчання було власною ініціативою вчителів (16%). Подекуди, участь в тренінгах було ініціативою Міністерства освіти і науки (8%) чи організації, яка проводила тренінги (3%).
- У половині шкіл (51%) навчання на тему медіаосвіти пройшло понад три чверті персоналу. У 16% шкіл – навчалась понад половина персоналу, у 17% - понад чверть персоналу, у 15% - менш як чверть персоналу.
- Навчання медіаграмотності проходили вчителі/льки з різних предметів. Однак, дещо частіше, йшлося про вчителів з української мови та літератури (67%), математики (62%), інформатики (62%), предметів початкової школи (60%), історії (59%), іноземної мови (55%). Для інших предметів – частка вчителів/ок, які пройшли навчання – близька до половини (46-49%). Виняток: економіка (21%), фізкультура (33%), право (34%), трудове навчання (36%), мистецтво (43%).
- Лише третина освітян (35%) не бачать перешкод для розвитку медіаграмотності у формі факультативів. Основна перешкода – **брак коштів (46%) на оплату праці вчителя/ки**. Актуальними перешкодами є брак годин (16%) та технічних засобів (14%).

Впровадження медіаграмотності

- **75% вчителів/ок та адміністраторів/ок шкіл** транслювали свої знання з медіаграмотності іншим особам: 47% - колегам, 37% - учням основної школи, 29% - учням старшої школи, 20% - учням молодшої школи, 16% - сім'ї і друзям, 2% - дошкільнятам.
- **73% освітян мають досвід проведення занять з тематики медіаосвіти і медіаграмотності.** З них: 10% - охопили аудиторію до 10 осіб, 29% - 10-50 осіб, 18% - 51-100 осіб, 10% - 101-300 осіб, 3% - більше 300 осіб.
- **Станом на початок 2024 року 30% освітян працює з тематикою медіаосвіти і медіаграмотності на постійній основі, ще 36% - працюють час до часу.**
- **ТОП-5 сфер інтеграції медіаосвіти:** мовно-літературна (46%), соціальна/ збереження здоров'я (33%), громадянська/ історична (31%), природнича (27%), математична (26%)
- 80% освітян, які мають гурток/ факультатив медіаграмотності у школах використовують посібники чи навчально-методичні матеріали з медіаграмотності.
- **Станом на початок 2024 року факультативи/ гуртки на тему медіаграмотності запроваджено у 12% загальноосвітніх навчальних закладів.**
 - Частіше відповідні знання та навички школярі/ки можуть отримати в обласних центрах (адже медіаграмотності тут навчає кожна четверта школа/ ліцей/ гімназія (24%), тоді як лише кожна десята школа у менших містах (11%) та селах (9%).
 - Більше уваги медіаграмотності приділяється закладами середньої загальної освіти у південно-східних областях України. Тут факультатив/ гурток проводиться у 21% шкіл (проти 10% - у центральних, та 8% - у західних областях)

Впровадження медіаграмотності

- **Медіаграмотність – відносно новий предмет для шкіл/ ліцеїв/ гімназій, але він поступово набирає популярність.** Третина (30%) представників/ць шкіл відзначають, що запровадили його після початку війни - впродовж останніх 1-2 років. Половина (49%) – вказує проміжок 3-5 років. 15% - проводять гуртки/ факультативи з медіаграмотності 6-10 років. І 6% - мають такий досвід впродовж більш як 10-ти років.
- Як правило, **медіаграмотності навчають у форматі регулярних зустрічей** раз на тиждень чи місяць (78%). У кожній 6-й школі/ ліцеї/ гімназії (16%) – її вичитують курсом (тривалістю від тижня до місяця). У окремих закладах, це одноразовий курс/ захід протягом 2023 року.
- **Факультатив/ гурток з медіаграмотності здебільшого охоплює більшість учнів і учениць закладу середньої освіти.** У 42% шкіл, її вивчають більш як три чверті школярів/ок. У 20% шкіл, факультативи охоплюють від половини до трьох чвертей учнів і учениць. У 18% шкіл – охоплення від чверті до половини дітей. Ще у 18% шкіл – курс слухає менш ніж чверть школярів/ок.
- **Найчастіше медіаграмотність вивчають учні 8-9-х класів** (у 84% навчальних закладів). Часто, предмет вивчають діти 5-7-х класів (у 53-63% шкіл). Дещо рідше гуртки/ факультативи відвідують старшокласники/ці (у 49% шкіл – 10-ти класники/ці, у 41% - 11-ти класники/ці. У третині шкіл/ ліцеїв/ гімназій медіаграмотності навчають учнів початкової школи (29% - першо- і другокласників/ць, 31% - третьокласників/ць, 37% – четверокласників/ць).

Підвищення особистої медіаграмотності

- На переконання освітян, **для виховання в учнів навичок медіаграмотності, найбільш доцільно інтегрувати її елементи у навчальну програму (55%). Доволі популярною є опція – запровадження медіаграмотності в якості окремого предмету (42%).** Водночас, у ефективність навчання в формі позакласної активності вірить менш як третина (31%) інформант_ок.
 - Ідея про інтеграцію елементів медіаграмотності у освітню програму отримує найбільшу підтримку серед освітян з обласних центрів та західних областей країни.
 - Ідея про медіаграмотність у формі позакласної активності більш популярна у менших містах та селах.
- **83% опитаних вчителів/ок та членів/кинь адміністрації закладів середньої освіти в Україні, відчують потребу у підвищенні рівня особистої медіаграмотності.** Більшою мірою цю потребу декларують:
 - інформанти/ки з сіл (87%) та менших міст (83%), тоді як у обласних центрах таких – 71%;
 - освітяни з південних і східних областей України (90%), проти 83% - у західних та 79% - у центральних областях;
 - освітяни, які досі не проходили навчань з медіаграмотності (91%, проти 83% - тих, хто навчався раніше).
- **75% опитаних вчителів/ок та членів/кинь адміністрації закладів середньої освіти в Україні зацікавлені пройти навчання для підвищення рівня власної медіаграмотності.** 47% - зацікавлені пройти навчання з методики викладання медіаграмотності. Лише 12% інформант_ок не зацікавлені у додаткових навчаннях.
 - Потребу у вивченні медіаграмотності для власних потреб більшою мірою відчують ті вчителі/ки та члени/кині адміністрації, які раніше проходили навчання з медіаосвіти (77%, проти 66%). Ця ж аудиторія, частіше декларує відсутність потреби у додаткових навчаннях (13%, проти 7%).

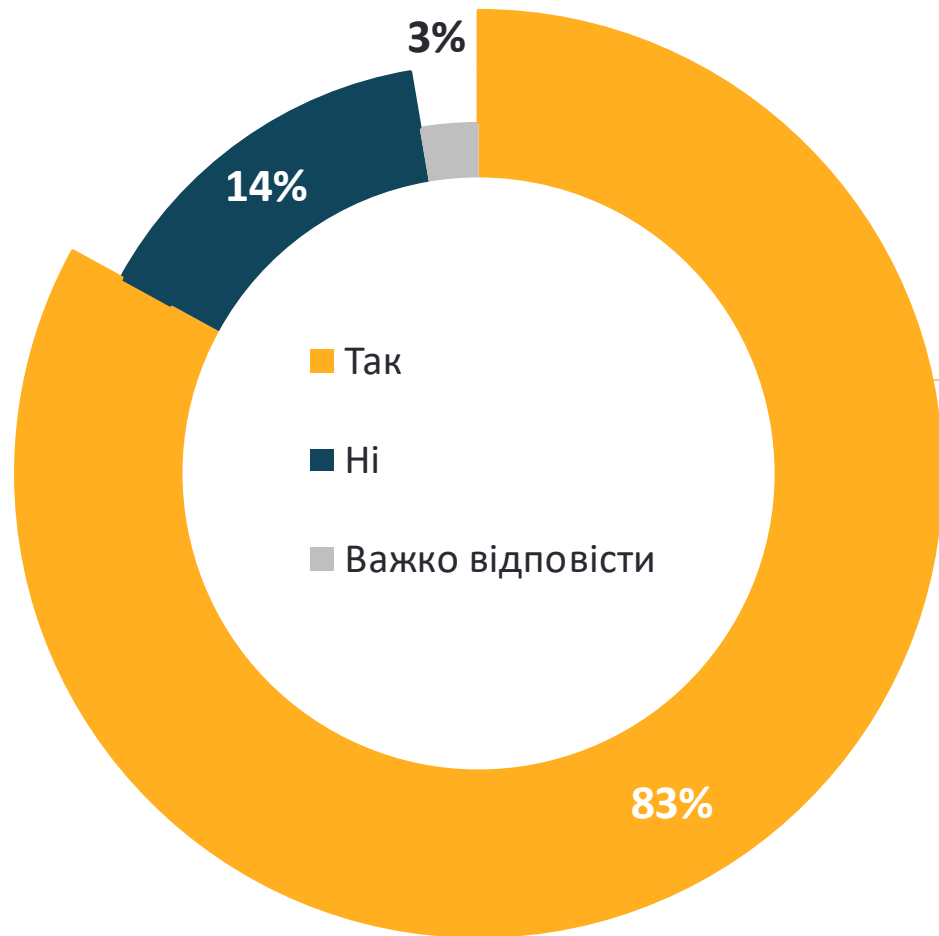
- **Вчителі/ки та адміністрація шкіл віддають перевагу он-лайн формату навчання (45%).** Доволі популярним є змішаний формат (28%) . Лише 17% віддають перевагу офлайн навчанню. Ще 10% - не мають переваг щодо формату навчання.
 - Водночас, представни/ці з обласних центрів і сіл – частіше віддають перевагу онлайн навчанню (48%, проти 38% - у малих містах), тоді як представники малих міст більш зацікавлені у змішаному форматі (35%, проти 24-26% - у інших населених пунктах)
 - Онлайн-навчання частіше обирають освітяни з південно-східних областей України (52%, проти 42-44% - з інших регіонів).
- **Оптимальна тривалість навчання для освітян – кількадедний курс (31%) або тижневий курс (31%).** Водночас, чверть інформантів/ок віддають перевагу кількогодинному тренінгу (25%). Найменш популярний - триваліший двотижневий курс (8%).
 - Короткі (кількогодинні тренінги) більш популярні у освітян із сільських шкіл (27%, проти 20-22% - у містах), двотижневі - у обласних центрах (14%, проти 9% - у селах та 3% - у малих містах).

Медіаграмотність для вчителів

Медіаграмотність для вчителів

N = 400.

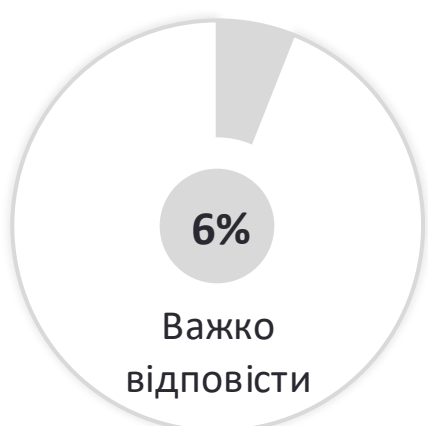
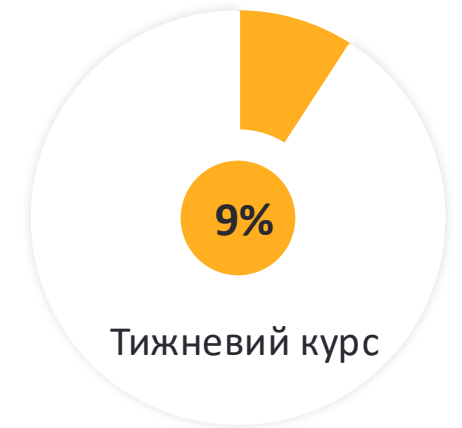
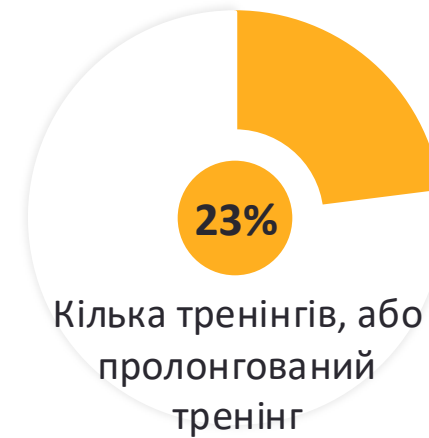
Чи проходили вчителі_ки та /або члени_кинi адміністрації навчання на тему медіаосвіти?

Медіаграмотність для вчителів

N = 332. Серед тих, хто проходив навчання з медіаграмотності.

Який формат навчання це був?

Формат навчання відрізнявся в залежності від типу населеного пункту: у менших містах та селах частіше проводились кількагодинні тренінги, у обласних центрах - кількаденні курси.

Медіаграмотність для вчителів

N = 332. Серед тих, хто проходив навчання з медіаграмотності.

Хто був ініціатором проходження тренінгу на тему медіаосвіти?

Медіаграмотність для вчителів

N = 332. Серед тих, хто проходив навчання з медіаграмотності.

Який % персоналу школи проходив навчання на тему медіаосвіти?

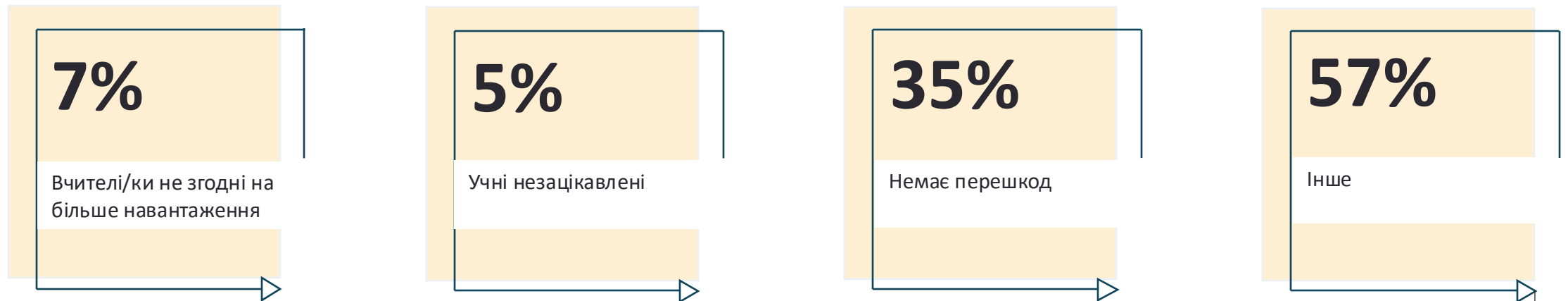
Вчителі_льки яких предметів проходили тренінг з медіаграмотності?

Медіаграмотність для вчителів

N = 332. Серед тих, хто проходив навчання з медіаграмотності.

Які перешкоди Ви бачите у розвитку медіаграмотності у формі факультативів?

% серед тих, хто обрав інше

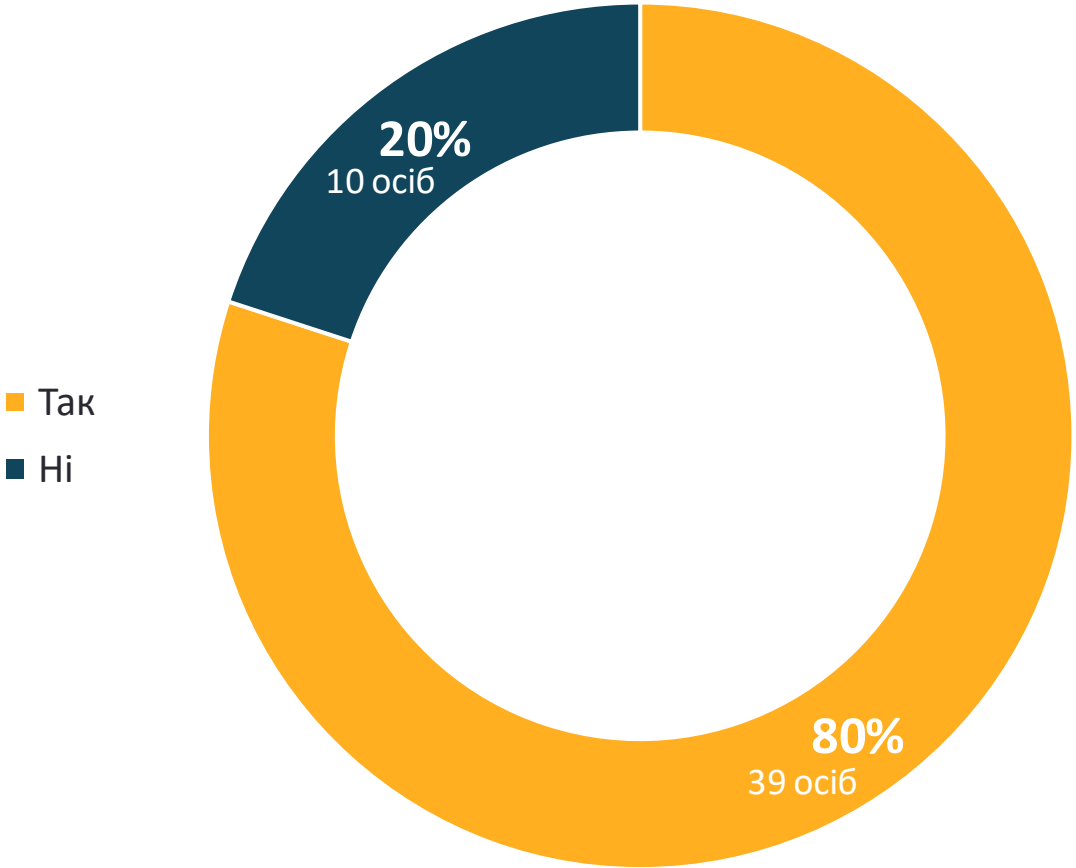
Брак коштів	46%
Брак годин	16%
Брак технічних засобів	14%
Війна	7%
Перевантаженість учнів	6%
Брак кваліфікованих кадрів	5%
Дистанційне навчання	3%
Мала кількість дітей	2%

Медіаграмотність для учнів

Медіаграмотність для учнів

N = 49. Серед тих, хто має гурток медіаграмотності у школах.

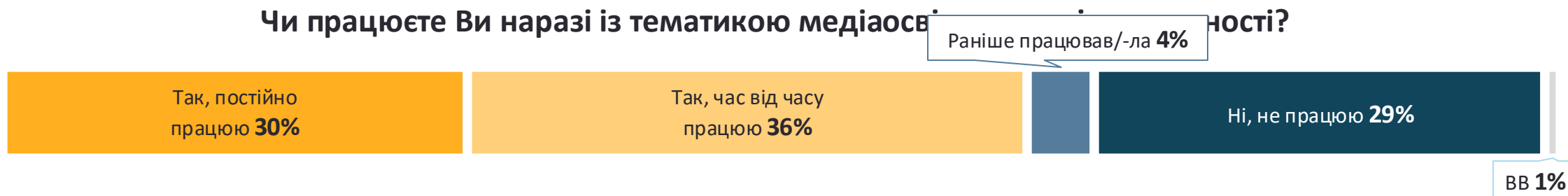
Чи використовуєте посібники чи навчально-методичні матеріали з медіаграмотності?

Медіаграмотність для учнів

N = 400.

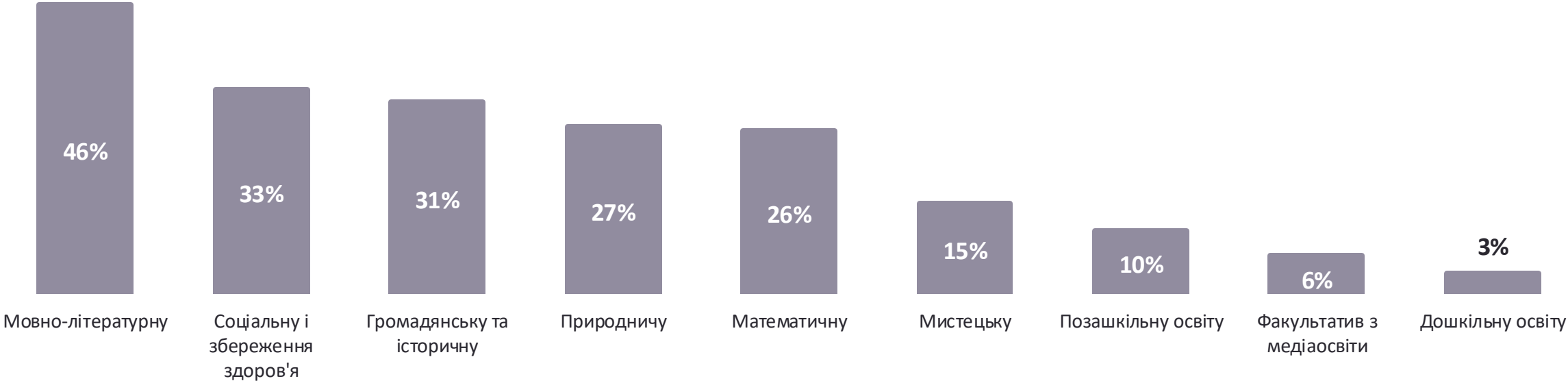
Чи працюєте Ви наразі із тематикою медіаосвіти?

Медіаграмотність для учнів

N = 282. Ті хто, працює з темою медіаграмотності

В які сфери Ви інтегруєте медіаосвіту?

Медіаграмотність для учнів

N = 400.

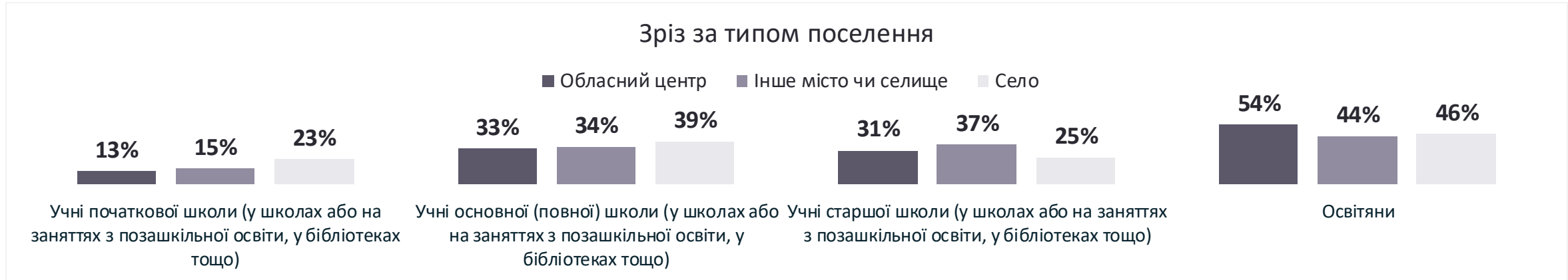
Якщо Ви транслювали комусь свої знання з медіаграмотності, хто був Вашою основною аудиторією?

Медіаграмотність для учнів

N = 400.

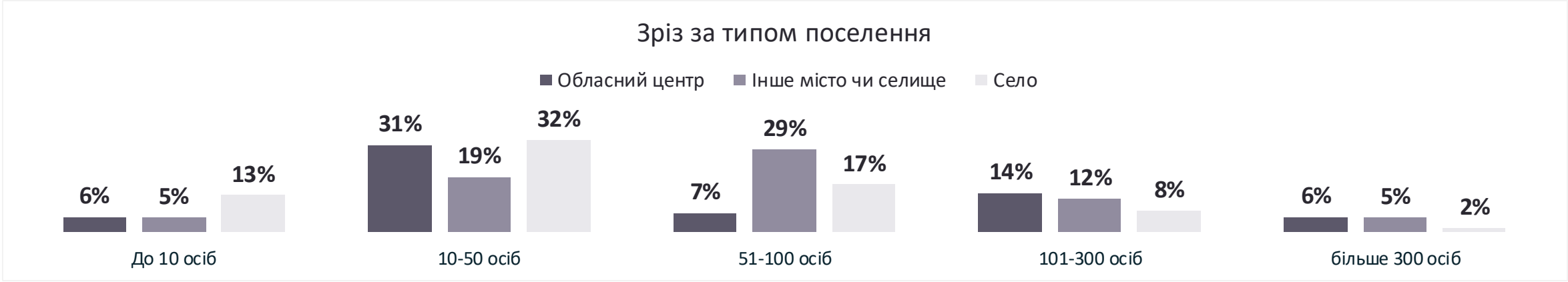
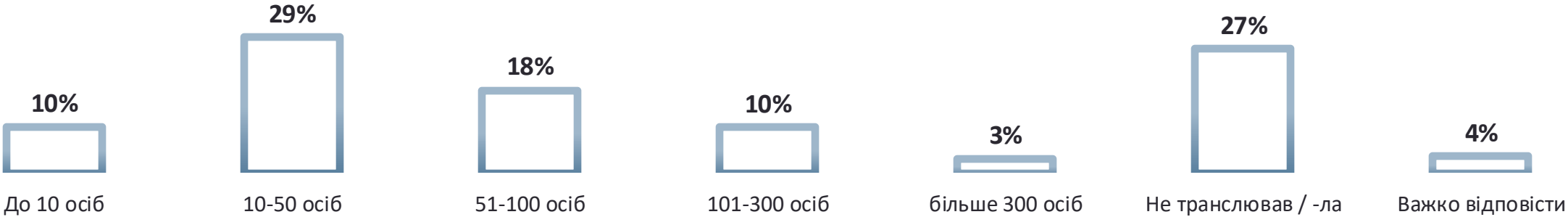
Якщо Ви транслювали комусь свої знання з медіаграмотності, хто був Вашою основною аудиторією?

Медіаграмотність для учнів

N = 400.

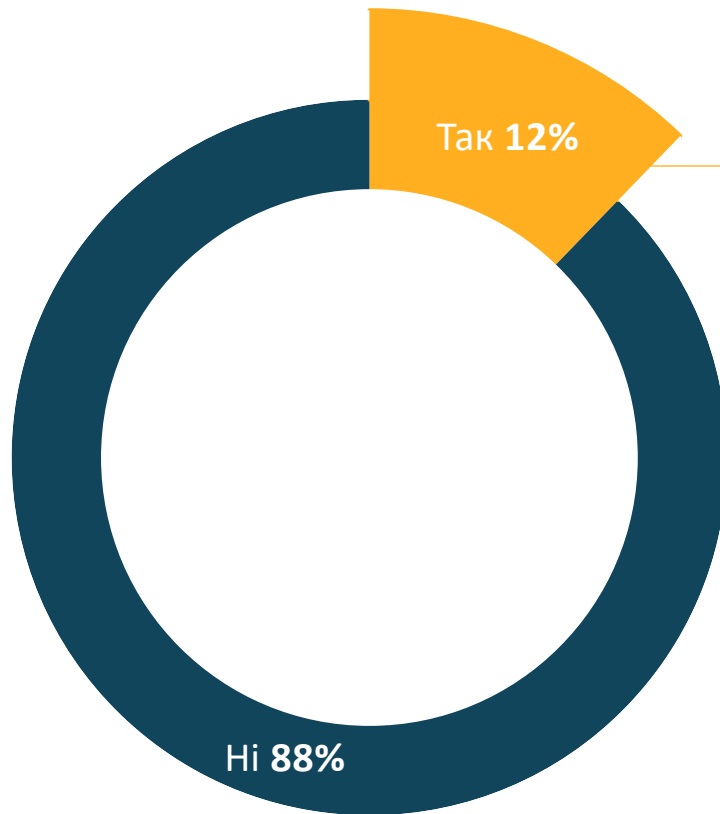
Вкажіть, будь ласка, приблизну сумарну кількість осіб, які були Вашою аудиторією на заняттях з тематики медіаосвіти та медіаграмотності за всі роки

Медіаграмотність для учнів

N = 400.

Чи є у Вашій школі факультативи/гуртки на тему медіаграмотності?

Зріз за типом поселення

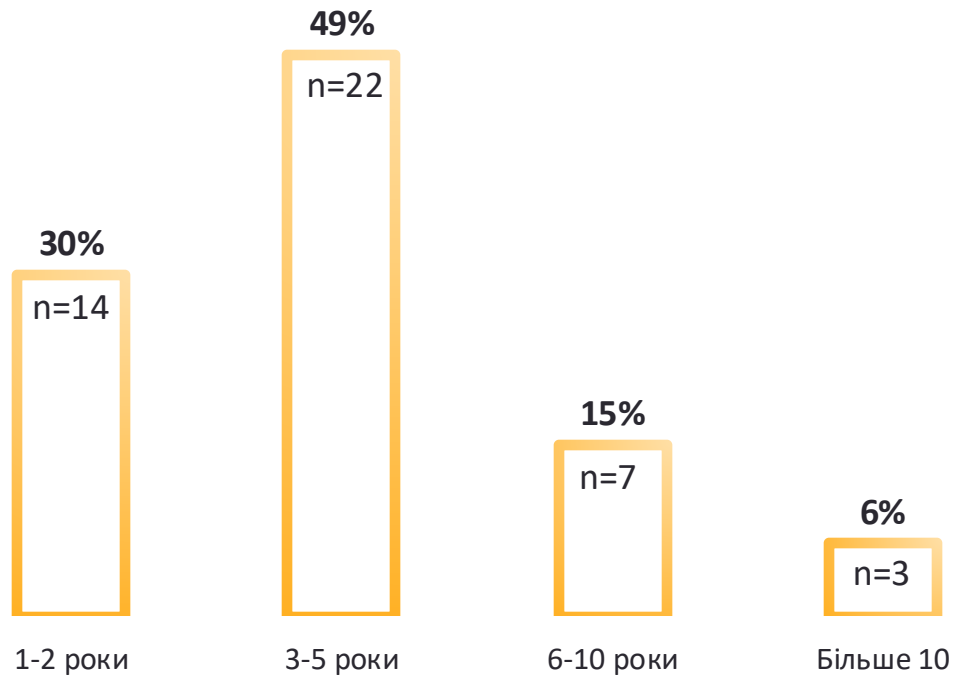
Зріз за регіоном

Медіаграмотність для учнів

N = 49. Серед тих, хто має гурток медіаграмотності у школах

Протягом скількох років у Вашій школі проводяться гуртки/ факультативи з медіаграмотності?

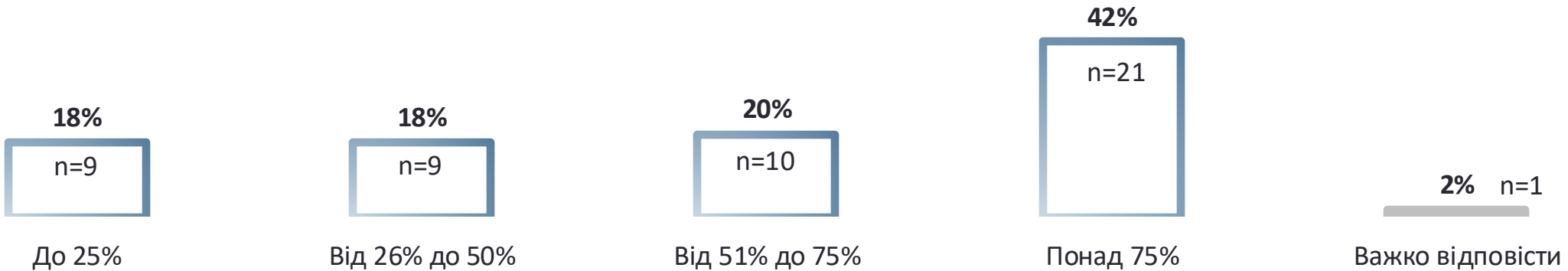
З якою регулярністю відбуваються гуртки/ факультативи на тему медіаграмотності?

Медіаграмотність для учнів

N = 49. Серед тих, хто має гурток медіаграмотності у школах

Який % учнів вашої школи відвідували гурток/ факультативи з медіаграмотності на регулярній основі впродовж останніх 2-х років?

Учні яких класів відвідували гурток/ факультативи з медіаграмотності впродовж останніх 2-х років

Підвищення рівня медіаграмотності

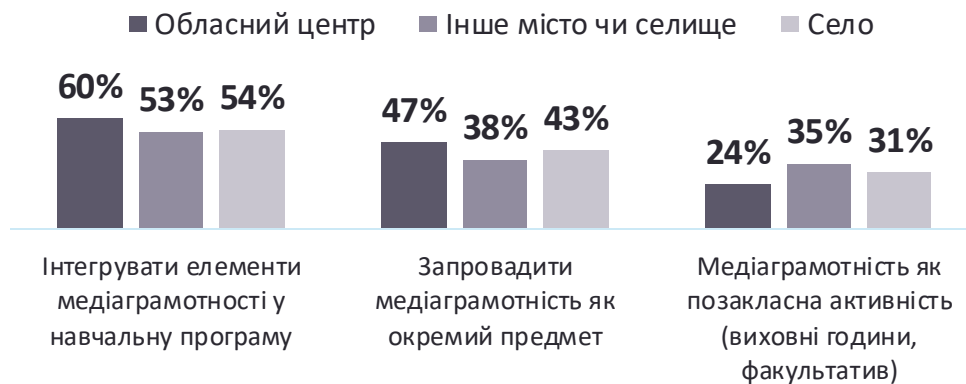
Підвищення медіаграмотності освітян

N = 400.

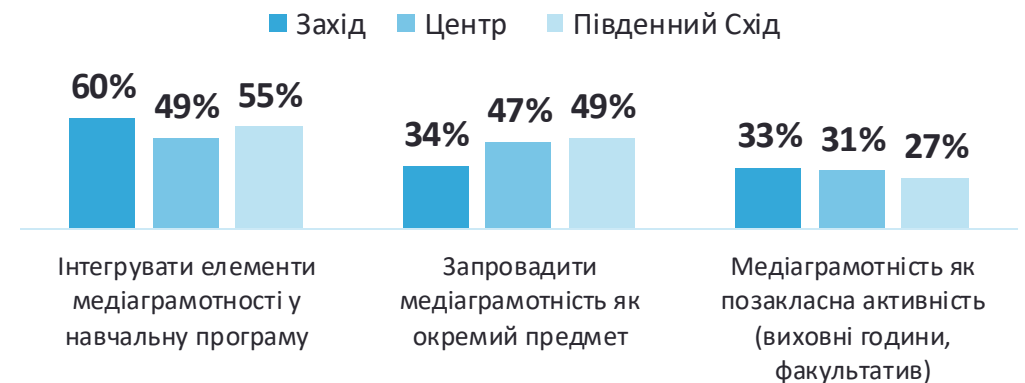
На Вашу думку, ефективнішим буде?

Зріз за типом поселення

Зріз за регіоном

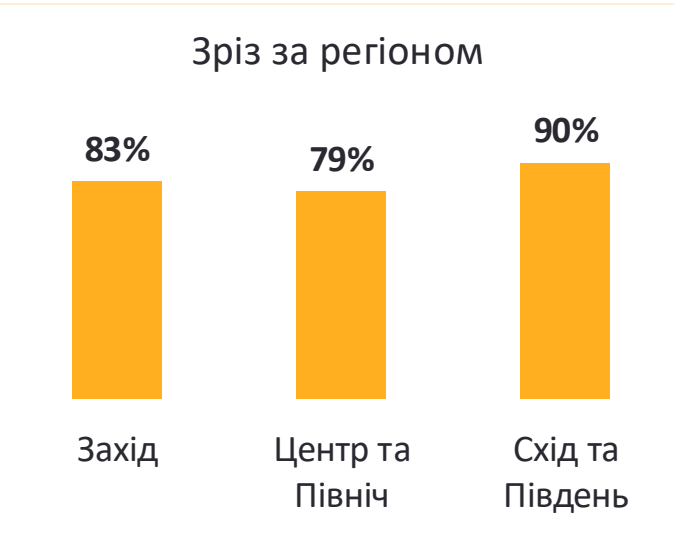
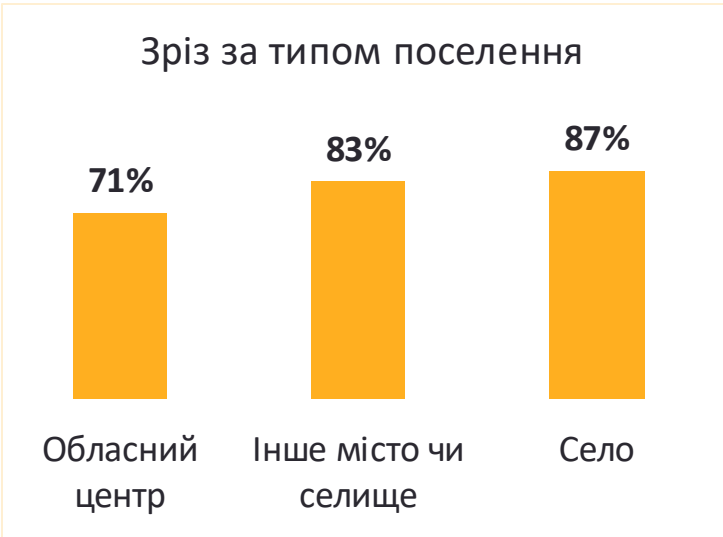
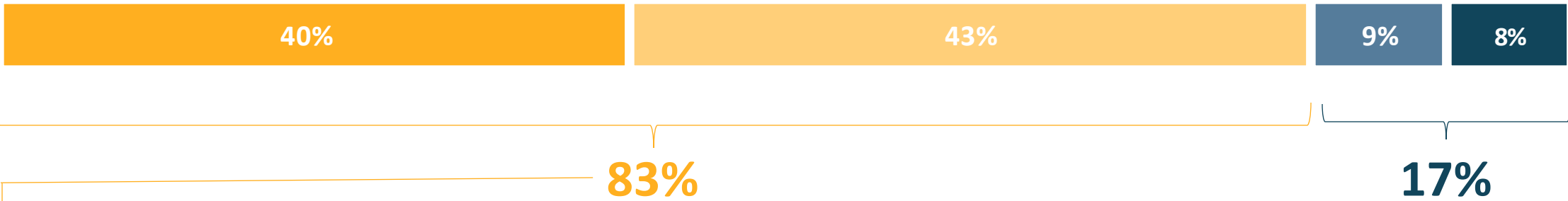

Підвищення медіаграмотності освітян

N = 400.

Чи відчуваєте Ви потребу у підвищенні рівня особистої медіаграмотності?

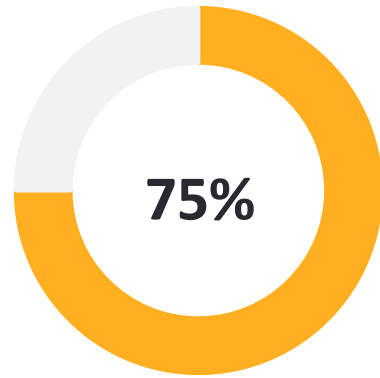
■ Так ■ Скоріше так ■ Скоріше ні ■ Ні

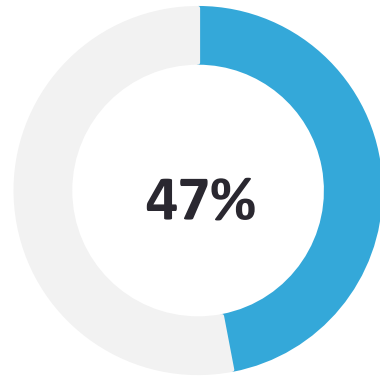
Підвищення медіаграмотності освітян

N = 400.

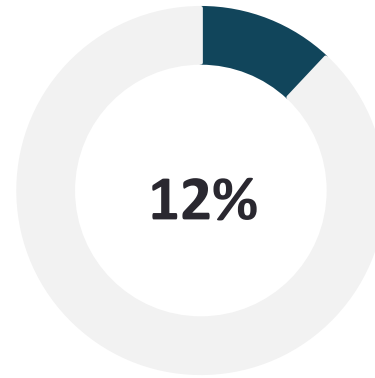
Чи зацікавлені Ви пройти додаткове навчання з медіаграмотності?

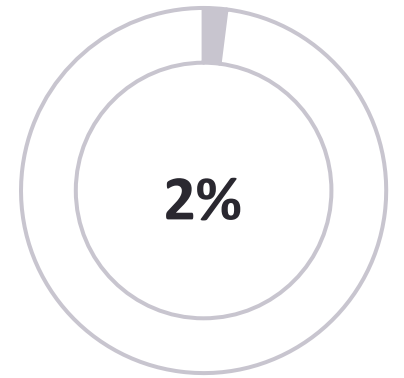
Так - для підвищення
рівня власної
медіаграмотності

Так - з методики
викладання
медіаграмотності

Ні

Важко
відповісти

Зріз за тим, чи проходили вчителі та члени адміністрації навчання з медіаграмотності

■ Так - для підвищення рівня власної медіаграмотності

■ Так - з методики викладання медіаграмотності

■ Ні

■ Важко відповісти

77%

47%

13%

2%

Навчались

66%

49%

7%

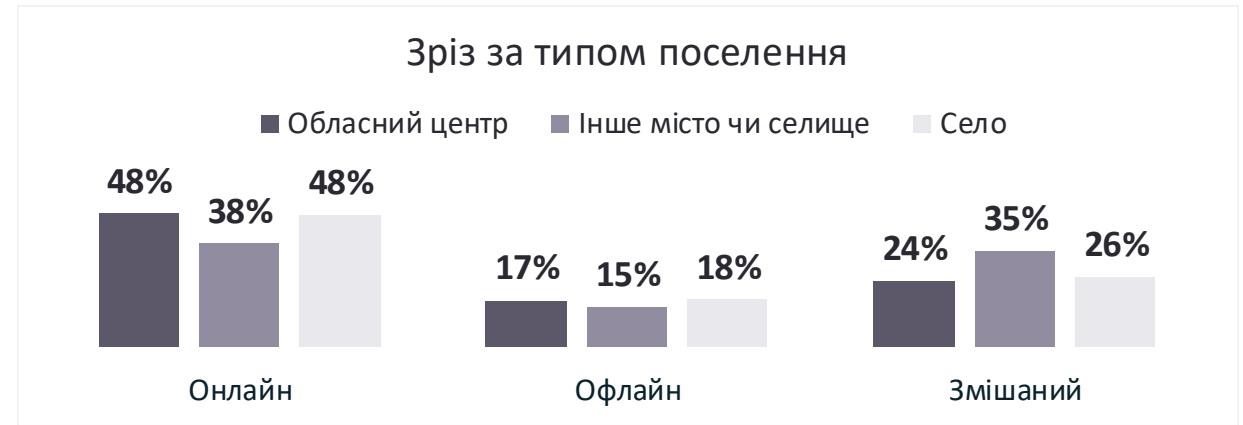
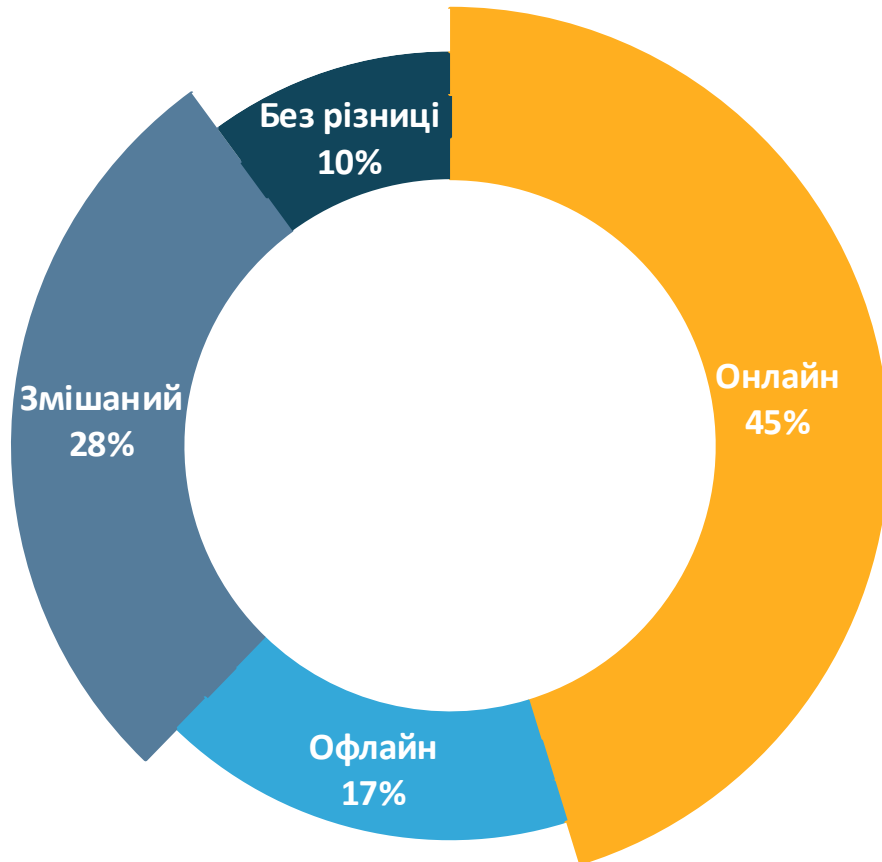
7%

Не навчались

Підвищення медіаграмотності освітян

N = 357. Серед тих, хто зацікавлений у додатковому навчанні медіаграмотності

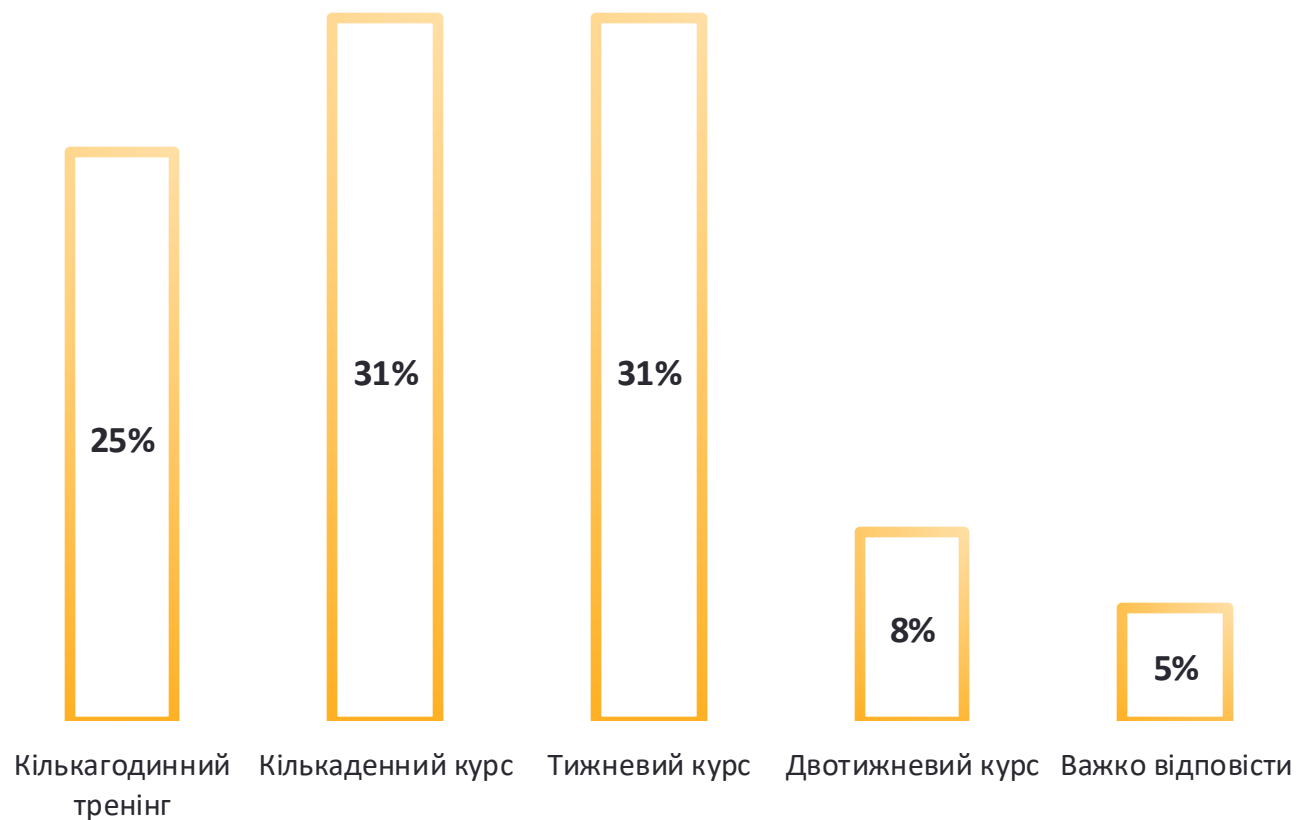
Який формат навчання на тему медіаграмотності був би найбільш ефективним?

Підвищення медіаграмотності освітян

N = 357. Серед тих, зацікавлених пройти додаткові навчання з медіаграмотності.

Яка тривалість навчання є прийнятною для Вас?

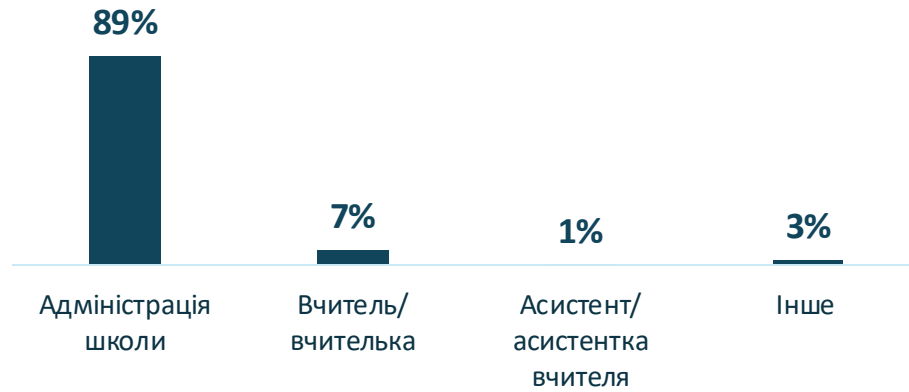
Зріз за типом поселення

Соціально-демографічні характеристики

Портрет аудиторії

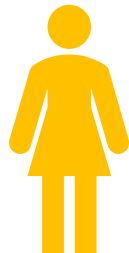
Посада

18%

82%

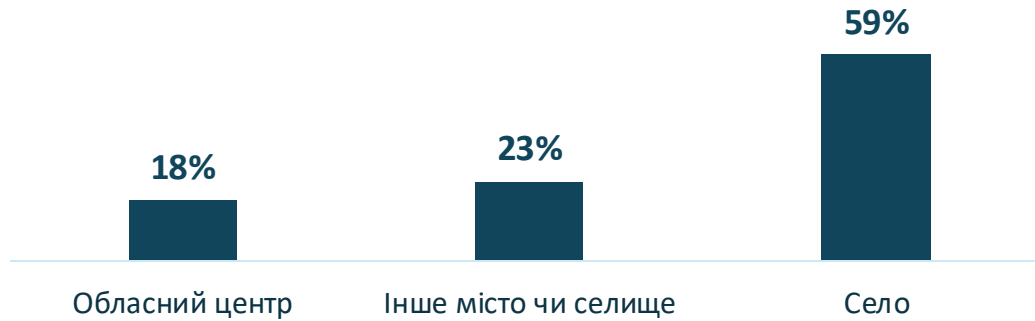

Предмет який викладає опитаний

Портрет аудиторії

Тип поселення

Область

Регіон

